

Tjänstepersoner föreslår avslag – nämnden beviljar.

När blir det tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken, BrB?

FSBS

Torsdagen den 14 september 2023

sven.boberg1@outlook.com

Regeringsformen, RF, kräver saklighet och opartiskhet

- Legalitetsprincipen 1 kap. 1 § RF stycke 3
 - Den offentliga makten utövas under lagarna.
 - Gäller även kommuner!
- Objektivitetsprincipen 1 kap. 9 § RF
 - Domstolar samt **förvaltningsmyndigheter** och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska i sin verksamhet beakta allas **likhet inför lagen** samt **iakta saklighet och opartiskhet**.

Legalitetsprincipen i förvaltningslagen, FL.

5 § första stycket FL

En myndighet får endast vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen

Rollen som tjänsteman

- Byråkrat = Väktare av demokratin (genom att följa regelverket)
- Neutralitet och sakkunnighet viktigt
- Bedömning i ärenden ska baseras på lagstiftning OCH god yrkeskunskap
- Ledamöterna ska göras skickliga för att kunna fatta ett korrekt beslut

Kontrollsystem

- Överklagande
- Länsstyrelsens tillsyn
- Justitieombudsmannens tillsyn
- Allmänna handlingar
- Revision
- Åtal

Tjänstemannaansvar

- Tjänstefel
- Mutbrott
- Brott mot tystnadsplikt

Tjänstefel 20 kap. 1 § BrB

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften skall dömas för tjänstefel till böter eller fängelse i högst två år.

Om gärningen med hänsyn till gärningsmannens befogenheter eller uppgiftens samband med myndighetsutövningen i övrigt eller till andra omständigheter är att anse som ringa, skall inte dömas till ansvar.

Tjänstefel forts.

- Om ett brott som avses i första stycket har begåtts uppsåtligen och är att anse som grovt, skall dömas för grovt tjänstefel till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.
- Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningsmannen allvarligt har missbrukat sin ställning eller om gärningen för någon enskild eller det allmänna har medfört allvarligt förfång eller otillbörlig förmån som är betydande.

Uppsåt

- Med vett och vilja. Det finns en avsikt.
- Frågetecken finns men inget ifrågasättande görs.
- En tjänsteman eller politiker kan inte skylla på okunnighet om frågetecken om lagligheten i ett beslut finns (likgiltighetsuppsåt).

Oaktsamhet

- Åsidosätter vad som är normalt eller brukligt.
- Bevilja bygglov i strid med detaljplan eller med liten avvikelse när det inte är möjligt.

Medhjälp, 23 kap. 4 § BrB

23 kap. 4 §

Ansvar som i denna balk är föreskrivet för viss gärning skall ådömas inte bara den som utfört gärningen utan även annan som främjat denna med råd eller dåd.

- Lämna ej medvetet felaktiga råd.
- Visa politikerna det handlingsutrymme som finns.

Preskription

- Vid brott med upp till två års fängelse - 5 år.
- Vid brott med upp till sex års fängelse - 10 år

Vilka fälls för tjänstefel?

Dagsböter för 61 fall av tjänstefel

REGERINGSKANSLIET | 2021-03-16

Den tidigare tjänsteman vid Migrationsverket och utrikesdepartementet, UD, som åtalats för att ha beviljat ett stort antal felaktiga visum döms av Attunda tingsrätt till dagsböter för 61 fall av tjänstefel.

Två domare döms för tjänstefel

TT

Publicerad 2020-03-23

Två domare vid en tingsrätt i Västsverige döms av hovrätten för Västra Sverige till dagsböter för tre fall av tjänstefel. Arkivbild.

Foto: Henrik Montgomery/TT

Två domare vid en tingsrätt i [Västsverige](#) döms av hovrätten för Västra Sverige till dagsböter för tre fall av tjänstefel.

De två domarna åtalades av Justitieombudsmannen ([JO](#)) som efter en

Hela byggnadsnämnden döms för tjänstefel

Dalsland • Tingsrätten i Vänersborg fällde hela den aktuella byggnadsnämnden och stadsarkitekt Charles Hörnstein för tjänstefel, för att 48 sjöbodar olagligt byggts på flytbryggor i Sunnanå hamn. De dömdes till dagsböter.

Sjöbodar, Sunnanå, Mellerud

Exempel tjänstefel, Mellerud

- Sju politiker och en tjänsteman i Melleruds kommun dömdes för tjänstefel.
- Detta sedan de gett klartecken för 48 sjöbodrar i Sunnanå hamn vid Vänern, trots att det stred mot reglerna. Alla åtta får 40 dagsböter.
- Enligt åklagarens yrkande bör samtliga dömas till kraftiga bötesstraff medan de åtalades advokat menar att inga fel begåtts och *om* så skett så har inte fritidspolitiker kompetens nog att förstå en så komplicerad lag som plan- och bygglagen.

Ur domen

- Nämndledamöterna har i strid mot detaljplanen tillåtit uppförande av 41 förrådsbyggnader, alla med en bottenyta om närmare 18 m , i blickfånget för skärgården utanför Sunnanå hamn. Enligt detaljplanen ska det vara ”småbåtshamn med bryggor”, beteckningen WV1.
- Avvikelsen från detaljplanen är i belysning av lagens förarbeten (prop. 1989/90:37 s. 54 ff) och rättspraxis av sådan omfattning att den vida överstiger vad som kan bedömas vara en mindre avvikelse. Det av nämndledamöterna beviljade bygglov har således inte varit lagenligt.

Men det krävs även uppsåt eller oaktsamhet för fällande dom

- Genom framförallt XX:s vittnesmål finner tingsrätten bevisat att nämndledamöterna vid sammanträdet fick klart för sig att det kunde ifrågasättas om det begärda bygglovets lagenlighet. Genom att likväl fatta beslut har nämndens ledamöter förfarit oaktsamt.
- Totalt 660 000 kr i böter.
- 1 456 610 kr i ombudskostnader.
- De åtalade ålades betala försvarskostnaderna. 7 000 kr till 20 000 kr.
- Stadsarkitekten avskedades.

Vad hände sedan?

- En ny detaljplan togs fram som tillät nästan alla sjöbodarna.
- Strandskyddet upphävdes.

Alingsås

Elva politiker i Alingsås åtalas för tjänstefel – gav bygglov till strandvilla

UPPDATERAD 7 FEBRUARI 2023 PUBLICERAD 27 JANUARI 2023

Elva politiker i Alingsås åtalas nu för tjänstefel efter att de gett bygglov till en 400 kvadratmeters strandvilla – mot tjänstemännens rekommendationer.

– Det krävs mycket för att man ska tycka att det är frågan om ett tjänstefel. Men det är ett sådant anmärkningsvärt steg från detaljplanen så att jag menar att det är frågan om det här, säger åklagare Martin Svensson.

Tomten det handlar om ligger med skogen i ryggen och sjön Mjörn framför sig. Där ligger redan en villa och 2021 ville en släkting till villaägaren bygga på samma tomt. I oktober godkände den dåvarande stadsbyggnadsnämnden i Alingsås bygget – trots att tjänstemännen gav ett tydligt nej.

Beslut om bygglov

- Tjänsteutlåtandet: På fastigheten finns idag redan byggnader med en sammanlagd bruttoarea om ca 464 kvm. Med den nya byggnaden skulle den sammanlagda bruttoarean bli 896 kvm. Tillåten bruttoarea 420 kvadratmeter.
- Hela nya byggnaden och murar placeras på prickad mark som inte får bebyggas.
- Förvaltningen föreslog att bygglovsansökningen skulle avslås med hänvisning till att avvikelserna från gällande områdesbestämmelser inte kan ses som små, varken var för sig eller vid en samlad bedömning samt med hänsyn till att byggnation skulle gå emot de riktlinjer som finns i Naturvårdsprogrammet för Alingsås kommun.
- Nämnden fattade följande beslut: Ansökan om bygglov bifalls med stöd av 9 kap. 31b punkt 1 PBL. Liten avvikelse.

Ur tingsrättens friande dom

- Sammanfattningsvis kan konstateras att utrymmet för att bevilja avvikelser från detaljplan är större vid tillämpning av 9 kap. 31 c § än vid tillämpning av 9 kap. 31 b §. (31 c inte med i nämndbeslutet)
- Med utgångspunkt från nämndledamöternas lekmanaperspektiv måste den aktuella bestämmelsen anses ha lämnat ett så pass stort utrymme för bedömning att det inte kan komma i fråga att beteckna deras beslut som lagstridigt i den mening som förutsätts för tjänstefelsansvar. Ledamöterna har därmed inte åsidosatt vad som gällt för uppgiften. Åtalet ska därför ogillas i sin helhet.
- Överklagad.

Det handlar ofta om ”liten avvikelser”

- Trots 30 §får bygglov ges för en åtgärd som avviker från en detaljplan eller områdesbestämmelser, om avvikelsern är förenlig med detaljplanens eller områdesbestämmelsernas **syfte** och
- avvikelsern är **liten**, eller
- åtgärden är av begränsad omfattning och **nödvändig** för att området ska kunna användas eller bebyggas på ett ändamålsenligt sätt.
- Lag (2014:900)

Vad ska man tänka på?

Håll ordning på rollerna.

Om politikerna vill vända ett beslut:

1. Redogör för det handlingsutrymme de har.
2. Om de tänker fatta ett beslut som är uppenbart olagligt – säg det – upplys om straffbestämmelsen för tjänstefel.
3. Om politikerna vill ha hjälp med motivering av beslut.
Redogör för lagrummets rekvisit "liten avvikelse". Politikerna måste alltså anse att det är en liten avvikelse vilket tjänstemännen inte gör.
Beakta reglerna om medhjälp!

God förvaltning hittar rätt!

- Finn stöd i rättspraxis.
- Lagkommentarer.
- Litteratur.
- Boverket.
- FSBS

Sammanfattning

- Myndighetsutövning kräver att lagar tillämpas.
- Vid bygglov måste både lagar och planer som är politiskt beslutade följas.
- För tjänstemännen gäller det att hitta **handlingsutrymmet** för politiker.
”Göra politikerna kloka”.
- Undersök detaljplanens övergripande syfte. Besluta aldrig i strid med syftet som i Mellerud.
- Är avvikelse möjlig? Gäller det byggnadsarea är en utgångspunkt cirka 10 procent av tillåten ytan men beror på samtliga förhållanden i ärendet. Sätt ev. avvikelse i relation till planbestämmelse eller lagregel.
- Direkt olagliga beslut får politikerna författa själva.

Tack för uppmärksamheten!

sven.boberg1@outlook.com